

Науковий Вісник

ПОЛТАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

5 (44) 2010

Частина II

Серія
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
Полтавського університету
економіки і торгівлі**

(Полтавський університет економіки і торгівлі є правонаступником
Полтавського університету споживчої кооперації України від 29 березня
2010 року згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 253)

**Жовтень 2010 р., № 5 (44), частина II
СЕРІЯ «ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ»**

Затверджено постановою Президії ВАК України від 10 лютого
2010 року № 1-05/1 «Науковий вісник ПУСКУ» включено
до «Переліку наукових фахових видань, у яких можуть
публікуватись результати дисертаційних робіт на здобуття
наукового ступеня доктора і кандидата наук»
(Бюлетень ВАК № 3 від 2010 р.).

«Науковий вісник ПУЕТ» видається з березня 2000 р.

Свідчення про державну реєстрацію серії «Економічні науки»
КВ № 17165-5935 ПР видане 12.10.2010 р. Міністерством
юстиції України.

Головний редактор **Нестуля О. О.**,
доктор історичних наук, професор, ректор Полтавського
університету економіки і торгівлі.

Заступники головного редактора:

Рогоза М. С., доктор економічних наук, професор,
перший проректор;

Карпенко О. В., кандидат економічних наук, доцент, проректор
з наукової роботи та міжнародних зв'язків.

Відповідальний секретар **Шимановська-Діаніч Л. М.**,
кандидат технічних наук, доцент.

Редакційна колегія серії «Економічні науки»:

Ніколенко С. С., доктор економічних наук, професор
(відповідальний редактор серії «Економічні науки»);
Березін О. В., доктор економічних наук, професор;
Брітченко І. Г., доктор економічних наук, професор;
Балабан П. Ю., кандидат економічних наук, доцент;
Виноградова О. В., доктор економічних наук, професор ДонДУЕТ;
Гончаренко В. В., доктор економічних наук, професор;
Дубішев В. П., доктор економічних наук, професор ПНТУ;
Ємець О. О., доктор фізико-математичних наук, професор;
Іванюта С. М., доктор економічних наук, професор;
Кузяк Б. Я., доктор економічних наук, професор ПДПУ;
Маркіна І. А., доктор економічних наук, професор;
Макарова М. В., доктор економічних наук, професор;
Отенко І. П., доктор економічних наук, професор ХНЕУ;
Пантелеймоненко А. В., доктор економічних наук, доцент;
Перебийніс В. І., доктор економічних наук, професор;
Хміль Ф. І., доктор економічних наук, професор ЛКА;
Рогоза М. С., доктор економічних наук, професор;
Чернявська О. В., доктор економічних наук, доцент;
Шевченко А. Ф., доктор економічних наук, професор;
Шкуруній О. В., доктор економічних наук, доцент.

© Назва, концепція, зміст і дизайн «Наукового вісника ПУЕТ»
є інтелектуальною власністю Полтавського університету економіки і
торгівлі і охороняються Законом «Про авторські та суміжні права».
Матеріали друкуються мовою оригіналу. При передруковуванні
посилаються на «Науковий вісник ПУЕТ» обов'язково.

Випусковий редактор **М. П. Гречук.**
Літредактор **Л. Г. Карасевич.**
Верстка **О. С. Корніліч.**
Дизайн обкладинки **Є. А. Деркач.**

Номер затверджено на засіданні вченої ради Полтавського університету
економіки і торгівлі, протокол № 1 від 28 січня 2009 р.

Адреса редакції журналу: 36014, м. Полтава, вул. Ковалів, 3, каб. 438.
Тел. (0532) 563703, факс: (0532) 500222.

Здано до набору 20.11.2010 р. Підписано до друку 25.11.2010 р.
Формат 60×84/8. Ум. друк. арк. – 34. Наклад: 300 екз. Зам. № 858.

Видано редакційно-видавничим центром ПУЕТ.
36014, м. Полтава, вул. Ковалів, 3, каб. 115, тел. 8 (0532) 502481.

За точність цифр, географічних назв, власних імен,
бібліографії, цитат та іншої інформації відповідає автор.
Редакція не завжди поділяє погляди авторів.

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
м. Полтава

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЗМІСТ

Вимоги до авторських рукописів 9

I. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Жученко І. В., Мурейко А. В.
Переваги та недоліки єдиного
соціального внеску 10

Лантух І. В.
Доброчинність і доброчинний
соціальний маркетинг
українського підприємництва 15

Безрукова Н. В., Базавлук Н. Г.
Нерівномірність економічного
розвитку: аналіз сучасних
світових тенденцій 22

Ігнатенко В. Ю.
Теоретичні аспекти моніторингу
виконання місцевих бюджетів 29

Іванова М. О.
Структура інвестицій у
контексті реалізації економічних
закономірностей на мезорівні 32

Зінченко Н. В.
Агропромислова інтеграція
як чинник підвищення ефективності
сільськогосподарського виробництва 41

Чернявська О. В., Третяк Т. В.
Регіональні особливості
ефективності функціонування
учасників фондового ринку України 44

Слонєвська Н. І.
Етапи становлення соціально-економічної
категорії «оцінка ефективності
використання трудових ресурсів» 50

Колеснікова В. О. Еволюція сутності економічної категорії «капітал»: історичний і сучасний аспекти	55	Сосновська О. О., Сосновський О. С. Сучасні тенденції розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств.....	114
Гончаров В. М., Гордієнко Т. М. Інноваційний розвиток регіону в умовах економічних трансформацій	62	Маркіна І. А. Проблеми активізації інвестиційних і інноваційних процесів, способи їх вирішення	119
Черниченко Т. В. Динаміка валової доданої вартості за видами економічної діяльності як характеристика розвитку української економіки.....	68	Тютюнник Н. В. Інформація як зв'язувальна ланка в туристичній галузі.....	123
Столярів В. В. Глобалізація як сучасна стадія в розвитку світового господарства	72	Степаненко О. П. Розвиток ІТ-сфери в банківському секторі в посткризовий період.....	128
Тагієва М. К. кизи. Покращення податкового законодавства і податкової адміністрації як напрям збільшення податкових надходжень.....	75	Балабан П. Ю., Балабан М. П., Курлейко Б. А. Економічні реформи в Україні як основа трансформаційних процесів у торгівлі споживчої кооперації.....	132
Волков В. П., Горошкова Л. А. Перспективи розвитку чорної металургії України в контексті забезпечення економічної безпеки галузі	81	Фисун І. В., Семенова О. М. Проблеми розвитку виробничого підприємництва в Україні	140
II. ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ			
Скибенко С. Т., Ільченко В. В. Систематизація факторів фінансової конкурентоспроможності.....	89	Височин І. В. Систематизація видів товарообороту підприємств роздрібною торгівлі	145
Карпенко О. В., Соболев Г. О. Методика відображення неповної собівартості у системі рахунків бухгалтерського обліку	93	Місько Г. А. Стратегічний аналіз як інструментарій оцінки економічної стратегії підприємства харчової промисловості в умовах конкурентного середовища	149
Карцева В. В. Теоретична конструкція контролінгу на підприємстві	97	Чернікова Г. С. Класифікація торговельних центрів.....	153
Дробіш Л. В. Роль профорієнтації у формуванні ефективного кадрового потенціалу підприємств	104	Виноградова М. О., Мозгова О. С. Використання аналітичних підходів при здійсненні контролю фінансових результатів діяльності торговельного підприємства	158
Карпенко Є. А. Формування механізму процесно-орієнтованого управління підприємствами.....	108	Шталь Т. В. Ядро бізнесу як основа маркетингової стратегії підприємства ресторанного господарства	164
		Хараман П. С. Інтернет-торгівля як засіб у системі розподілу товарів.....	170

Федорович О. А.

Обґрунтування необхідності
впровадження контролінгу
в управлінні регіонами 176

Ємець Є. М., Ємець О. О.,

Парфьонова Т. О., Чілікіна Т. В.
Економіко-математичні лінійні
умовні моделі комбінаторної оптимізації
на переставленнях і їх розв'язування..... 180

Смирнов І. Г.

Стратегічний логістичний менеджмент
у міжнародному туризмі в контексті
його сталого розвитку..... 184

Шимановська-Діанич Л. М.

Система управління талантами
як конкурентна перевага підприємств
і організацій споживчої
кооперації України 189

Мартиненко М. В.

Особливості технології прийняття
рішень у галузі управління
організаційними знаннями..... 197

ІІІ. ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ**Вахнюк С. В.**

Показники експрес-оцінки
операційного ризику банків
на основі звітності НБУ..... 202

Салій Н. Ю.

Сучасна практика та перспективи
розвитку банківського фінансування
експорту в Україні..... 207

**ІV. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ
ОБЛІК І АУДИТ****Чабанюк О. М.**

Особливості організації
обліку в апарт-готелі..... 213

Попович О. Р.

Інтерпретація та оцінка роаялті
у видавничій діяльності..... 216

**V. ІСТОРІЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ****Панченко О. П.**

Кооперативні видання як засіб
інформаційного супроводу сільських
споживчих товариств початку ХХ ст..... 221

Мар'євська М. Ю.

Організаційна основа селянсько-
козацьких господарств Полтавщини
в умовах аграрних реформ другої
половини ХІХ – початку ХХ ст..... 227

Литвин О. Ю.

Розвиток житлової кооперації в Англії
та Німеччині на початку ХХ ст. 234

Фігуровська Н. К.

Перший Всеросійський кооперативний
з'їзд (до сторіччя відкриття) 238

Анотації..... 248

ІІІ. ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ

УДК 336.71:001.895

ПОКАЗНИКИ ЕКСПРЕС-ОЦІНКИ ОПЕРАЦІЙНОГО РИЗИКУ БАНКІВ НА ОСНОВІ ЗВІТНОСТІ НБУ

С. В. Вахнюк, кандидат економічних наук

Успішне ведення банківського бізнесу в сучасних умовах конкурентної протидії на ринку фінансових послуг у значній мірі залежить від рівня його операційного ризику. Рівень операційного ризику банку визначається як імовірність відхилення реальних результатів діяльності від очікуваних унаслідок порушень порядку та процедур проведення банківських операцій. Відхилення результатів відбувається внаслідок існування причинних факторів неявного характеру. Накопичення зазначених факторів може призвести до отримання банком суттєвих фінансових втрат. Тому менеджери комерційних банків і наглядових служб Національного банку України (НБУ) зацікавлені в застосуванні до оцінки операційного ризику методичних підходів, які дозволяють найбільш коректно відобразити існуючу ситуацію.

Проблема пошуку методів оцінки операційного ризику в банківських установах підлягла дослідженню та широко обговорювалась у наукових публікаціях науковцями та практиками, такими як С. Дмитров, І. Д'яконова, А. Ігнатов, О. Меренкова, Л. Левченко, Т. Медвідь, В. Фурсова та ін. Найбільш сучасним є підхід, запропонований авторами праці [1], в якій це завдання пропонується вирішувати на основі теореми Байєса, тобто розрахунку ймовірності існування факторів операційного ризику, за

наявності фактів подій (випадків) негативного характеру, що відбулися. Однак, незважаючи на найбільш адекватні результати, застосування цієї методи для частих розрахунків надміру трудомістке, зважаючи на її складність. Для цього більш придатним є спрощений експрес-метод, за допомогою якого можна зробити нехай не максимально точну, проте прийнятну оцінку операційному ризику банку.

Мета статті – розробка методики експрес оцінки рівня операційного ризику в комерційних банках України.

Для оцінки впливу кожного окремої негативної події, тобто інциденту, на рівень операційного ризику потрібно окреслити сукупність причинних факторів, наявність яких знижує якість операційної складової банківського бізнесу. Операційна складова банківського бізнесу ми розуміємо як проведення необхідного обсягу операцій в основних напрямках діяльності комерційних банків. Фактори операційного ризику доцільно розглядати відносно складових операційного ризику: ризик персоналу, ризик систем і технологій, ризик бізнес-процесів, ризик зовнішнього середовища [3]. Перелік типових факторів операційного ризику та їх позначення, що будуть використовуватись у подальшому матеріалі наводяться в табл. 1

Таблиця 1

Типові фактори операційного ризику

№ з/п	Назва фактора	Позначення
1. Ризик персоналу		
1.1	Неповідомлення про проведення операції	Фрппо
1.2	Проведення несанкціонованих операцій	Фрпно
1.3	Неавторизований доступ чи не навмисне розголошення даних (інформації), що стосуються клієнта, банку	Фрпнд
1.4	Несанкціоноване надання інформації та консультування клієнта співробітниками	Фрпні
1.5	Свідоме порушення встановлених лімітів	Фрппл
1.6	Підробка внутрішніх документів (кредитних і бухгалтерських)	Фрппв
1.7	Крадіжки	Фрпк
1.8	Фінансові зловживання (не керівного складу)	Фрпфз
1.9	Зловживання посадовим становищем для отримання власної вигоди	Фрпзп
1.10	Недосконала система менеджменту	Фрпсм
1.11	Неефективність кадрової політики банку	Фрпкп
1.12	Неефективність системи оцінки і мотивації персоналу, ризик плинності кадрів	Фрпом
1.13	Невиконання або не повне виконання своїх функціональних обов'язків	Фрпфо
1.14	Помилки, що виникають при заповненні договорів, додаткових угод для укладення із третіми особами	Фрпзд
1.15	Втрата договорів	Фрпвд
1.16	Помилки, які виникають при виконанні робочих обов'язків, пов'язані з некоректними вхідними даними	Фрпнв
1.17	Помилки у документації	Фрпнд
1.18	Незнання співробітниками вимог нормативних документів	Фрпвн
1.19	Помилки у виконанні дій фінансового моніторингу	Фрпфм
1.20	Невиконання своїх безпосередніх обов'язків з метою спрощення роботи	Фрпср
1.21	Формальне ставлення до виконання своїх функціональних обов'язків	Фрпфв
1.22	Неправильна оцінка кредитоспроможності клієнта	Фрпок
2. Ризик систем і технологій		
2.1	Збої у роботі комп'ютерного обладнання	Фрско
2.2	Збої у роботі комунікаційної мережі	Фрскм
2.3	Помилки програмного забезпечення	Фрспз
2.4	Несумісність програмного забезпечення	Фрснз
2.5	Технологічний збій у роботі процесингового центру	Фрспц
2.6	Недотримання технологій розробки ПЗ	Фрстр
3. Ризик бізнес-процесів		
3.1	Неконструктивна тарифна політика (внесення частих змін)	Фрбтп
3.2	Помилки впровадження даних до системи	Фрбвд
3.3	Помилки виконання, розрахунку й обслуговування операцій	Фрбво
3.4	Неузгодженість дій при здійсненні операцій	Фрбнд
3.5	Неефективність організаційної структури банку і бізнес-процесів	Фрбос
3.6	Несвоєчасний контроль коректності роботи регламентних операцій	Фрбкк
3.7	Надмірно спрощена система видачі споживчих кредитів (кеш, скоринг)	Фрбск
4. Ризик зовнішнього середовища		
4.1	Природні катастрофи	Фрзпк
4.2	Пошкодження або знищення майна банку внаслідок нападів на відділення банків	Фрзн
4.3	Крадіжки активів	Фрзка
4.4	Фальшування документів, які надаються банку	Фрзфд
4.5	Зовнішнє порушення безпеки інформаційних систем	Фрзбі
4.6	Неналежа робота клієнтів з платіжними картками	Фрзрк

Загальну оцінку рівня операційного ризику банку можна зробити на основі комплексу показників, значення яких відображують міру існування наведених факторів. Кожен з цих показників повинен відображувати міру негативу яку інцидент може принести банківській установі через наявність факторів операційного ризику, які ймовірно стали його причиною. Загальний підхід до обчислення цих показників (К) можна описати формулою 1 [2]:

$$K = S \cdot I, \quad (1)$$

де S – ступінь серйозності економічних наслідків інцидентів, з якими пов'язаний показник;

I – значущість причинних факторів подій, з якими пов'язаний показник.

Спосіб розрахунку наведених компонентів показників залежить від джерела, що характеризує інцидент. На роль такого джерела найкращим чином підходять форми статистичної звітності, які належить надавати фінансовим установам України до апарату НБУ згідно з установленим порядком їх заповнення та періодичності подання. Слід очікувати, що значення реквізитів окремих форм цієї звітності здатні відобразити, з прийнятною мірою об'єктивності, якісний стан операційної діяльності певної банківської установи. Оскільки показники будуть пов'язані з формами звітності, їхні позначення формується за такою схемою: показник починається літерою «К», далі літера «ф» та номер відповідної форми звітності, завершується літерою «і» та унікальним ідентифікатором у межах форми звітності.

Контроль за рівнем ризику в діяльності банків, дотриманням ними вимог законодавства України та нормативно-правових актів здійснюється за допомогою звіту про застосування до банків заходів впливу. Структура цього звіту регламентована формою № 682, яка містить інформацію про застосовані до банків заходи впливу за допущені порушення. Форма № 682 подається щомісяця до центрального апарату НБУ територіальним управлінням НБУ, яке прийняло рішення про застосування заходу впливу. До основних параметрів форми № 682

належать: код і назва банку, дата застосування заходу впливу, код та назва заходу впливу, ким застосовано захід впливу, код виду порушення, кількість порушень (за звітний період і з початку року), інформація про застосування штрафних санкцій та інших заходів впливу [5, 6].

Аналіз змісту форми № 682 ґрунтується на сприйнятті заходів впливу як ідентифікаторів операційного ризику. В цьому процесі здійснюється групування заходів впливу за тотожністю факторів операційного ризику, які вірогідно можуть бути причиною відповідних порушень. Кожній групі відповідає окремий показник. Діапазон показників для форми № 682 знаходиться у межах від Кф682i1 до Кф682i19. Значення S (формула 1) для цих показників розраховується як сума нарахованих штрафів (колонка 10) поділена на суму кількості порушень з початку року (колонка 9). Для кожного показника використовуються данні зазначених колонок, що містяться у рядках форми № 682 з певними кодами виду порушень (колонка 7), а саме: для показника Кф682i1 використовують коди – 01, 02, 03, 04, 05, 06, 20, 83; Кф682i2 – 09, 10; Кф682i3 – 11, 12; Кф682i4 – 31, 32; Кф682i5 – 33; Кф682i6 – 34, 70, 71; Кф682i7 – 35; Кф682i8 – 40; Кф682i9 – 5; Кф682i10 – 60, 61, 62, 84; Кф682i11 – 73; Кф682i12 – 81, 82; Кф682i13 – 86; Кф682i14 – 72, 87; Кф682i15 – А1, А8; Кф682i16 – А2, А3, А6, А7; Кф682i17 – А4, А5; Кф682i18 – А9; Кф682i19 – В1, В2.

Контроль за рівнем збитків банку, держателів платіжних карток і торговців через незаконні дії або сумнівні операції з платіжними картками здійснюється за допомогою звіту, регламентованого формою № 404. У звіті надається інформація в розрізі платіжних систем (груп платіжних систем) про кількість випадків і суми збитків банку, держателів платіжних карток і торговців, яких обслуговує банк відповідно до договору, через незаконні дії або сумнівні операції з платіжними картками. До основних параметрів форми № 404 належать: загальна кількість випадків збитків через незаконні дії з картками за їх типами, сума збитків через незаконні дії з картками, що отримані за платіжними системами за їх типами [5, 6].

Аналіз змісту форми № 404 ґрунтується на сприйнятті збитків, пов'язаних із використанням платіжних карток як ідентифікаторів операційного ризику. В цьому процесі здійснюється виділення характерних видів збитків і фактори операційного ризику, які вірогідно можуть бути причиною їх виникнення. Кожному виду збитків відповідає окремий показник. Діапазон показників для форми № 404 знаходиться у межах від Кф404i1 до Кф404i4. Значення S (формула 1) для цих показників розраховується як сума збитків через незаконні дії або сумнівні операції з платіжними картками (колонка 4) поділена на суму кількості відповідних випадків (колонка 3). Для кожного показника використовуються данні зазначених колонок, що містяться у рядках форми № 404, а саме: для показника Кф404i1 використовують данні рядків № 1 та № 5; Кф404i2 – № 2; Кф404i3 – № 3; Кф404i4 – № 4.

Контроль за фінансовими операціями, мета проведення яких має сумнівне походження, здійснюється за допомогою звіту, регламентованого формою № 200. У звіті надається інформація про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу. До основних параметрів форми № 200 належать: загальна кількість і сума операцій, згрупованих за певними показниками, їх деталізація (юридичні особи, фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, фізичні особи, фінансові установи – кореспонденти) [5, 6].

Аналіз змісту форми № 200 ґрунтується на сприйнятті сумнівних фінансових операцій як ідентифікаторів операційного ризику. В цьому процесі здійснюється виділення категорій повідомлень про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, та фактори операційного ризику, які можуть бути причиною їх появи. Кожній категорії повідомлень відповідає окремий показник. Для форми № 200 можна виділити два показники: Кф200i1 та Кф200i2. Значення S (формула 1) для цих показників розраховується як загальна сума по операціям, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу (колонка 4) поділена на кількість повідомлень про них (колонка 3). Для кожного показника використовуються данні зазначених колонок,

що містяться у рядках форми № 200, а саме: Кф200i1 використовують данні рядків № 1.3; Кф200i2 – № 1.4.

Компоненти показників операційного ризику I формула (1), що характеризують значущість причинних факторів інцидентів, з якими вони пов'язані, по суті, виконує роль вагових коефіцієнтів. Вона визначається для кожного показника як сума відповідних значень складових операційного ризику: I_{pn} (ризик персоналу), I_{pc} (ризик систем і технологій), I_{pb} (ризик бізнес-процесів), I_{pz} (ризик зовнішнього середовища):

$$I = I_{pn} + I_{pc} + I_{pb} + I_{pz}. \quad (2)$$

Кожен з додатків формули 2 являє собою відношення кількості причинних факторів інцидентів, котрі характеризують відповідний показник, до загальної кількості формуючих факторів відносно окремої складової операційного ризику. Тобто формулу 2 можна представити в такому вигляді:

$$I = \frac{\sum F_{pn}}{\sum F_{pz}} + \frac{\sum F_{pc}}{\sum F_{pz}} + \frac{\sum F_{pb}}{\sum F_{pz}} + \frac{\sum F_{pz}}{\sum F_{pz}}, \quad (3)$$

де $\sum F_{pn}$, $\sum F_{pc}$, $\sum F_{pb}$, $\sum F_{pz}$ – суми причинних факторів інцидентів показника, що відносяться до ризиків персоналу, ризику систем і технологій, ризику бізнес-процесів, ризику зовнішнього середовища відповідно;

$\sum F_{pn}$, $\sum F_{pc}$, $\sum F_{pb}$, $\sum F_{pz}$ – загальні кількості формуючих факторів ризику персоналу, ризику систем і технологій, ризику бізнес-процесів, ризику зовнішнього середовища.

Показники оцінки операційного ризику та причинні фактори подій, які вони характеризують, наведені в табл. 2.

Таблиця 2

**Показники оцінки операційного ризику та відповідні фактори
інцидентів операційного ризику**

№	Показники	Причинні фактори			
		Ризик персоналу	Ризик систем і технологій	Ризик бізнес-процесів	Ризик зовнішнього середовища
1	Кф682i1	Фрппв; Фрпзп; Фрпом; Фрпвн			
2	Кф682i2	Фрпно; Фрппв; Фрппл; Фрпфз; Фрпзп; Фрпср; Фрпнв; Фрпвн; Фрпок	Фрстр	Фрбвд; Фрбво	Фрзфд; Фрзбі
3	Кф682i3	Фрппв; Фрпзп; Фрпвн	Фрстр		
4	Кф682i4	Фрппо; Фрпом	Фрскм; Фрспз	Фрбво	Фрзбі
5	Кф682i5	Фрпкп;	Фрско; Фрскм; Фрспз; Фрснз		Фрзбі
6	Кф682i6	Фрппо; Фрпкп; Фрпд; Фрпср; Фрпфв			
7	Кф682i7	Фрппл; Фрппв; Фрпзп; Фрпнв; Фрпфо		Фрбво	
8	Кф682i8	Фрппо; Фрпно; Фрпні; Фрпфз; Фрпні; Фрпк; Фрпкп; Фрпом; Фрпср; Фрпфв		Фрбтп; Фрбвд; Фрбво;	Фрзпк; Фрзн; Фрзрк
9	Кф682i9	Фрппо; Фрпно; Фрпк; Фрпфо; Фрпзд; Фрпвд Фрпнв; Фрпвн; Фрпср	Фрско; Фрскм; Фрспз; Фрспц; Фрстр	Фрбвд; Фрбво; Фрбнд; Фрбос; Фрбкк; Фрбск	Фрзпк; Фрзн; Фрзка; Фрзбі; Фрзрк
10	Кф682i10	Фрппо; Фрпно; Фрпзп; Фрпвн		Фрбкк;	
11	Кф682i11	Фрпсм; Фрпд; Фрпом		Фрбтп	
12	Кф682i12	Фрппо; Фрпно; Фрппв; Фрпзп; Фрпфо		Фрбво	Фрзфд; Фрзбі
13	Кф682i13	Фрппо; Фрпно; Фрппв; Фрпфо; Фрпзд;	Фрспз	Фрбтп; Фрбвд; Фрбво	Фрзфд; Фрзбі
14	Кф682i14	Фрпкп; Фрпср; Фрпвд; Фрпфв; Фрпд			
15	Кф682i15	Фрпфм; Фрпнв; Фрпок; Фрпвд; Фрпвн; Фрпср; Фрпфв		Фрбвд;	
16	Кф682i16	Фрпфм; Фрпкп; Фрпср; Фрпд; Фрпфв			
17	Кф682i17	Фрппо; Фрпно; Фрпфз; Фрпфм; Фрпд; Фрпср; Фрпфв		Фрбво; Фрбнд; Фрбкк;	
18	Кф682i18	Фрппв; Фрпд; Фрпвн; Фрпфм; Фрпср; Фрпфв		Фрбвд	
19	Кф682i19	Фрпсм; Фрпкп; Фрпфм			
20	Кф404i1	Фрпнд; Фрпні		Фрбвд; Фрбкк	Фрзфд; Фрзбі; Фрзрк
21	Кф404i2				Фрзпк; Фрзрк
22	Кф404i3	Фрппо; Фрпно; Фрпфз; Фрпнд; Фрпні	Фрспз; Фрспц	Фрбвд; Фрбво	Фрзбі; Фрзрк
23	Кф404i4			Фрбвд; Фрбкк	Фрзпк; Фрзбі
24	Кф200i1	Фрпзп;		Фрзфд	Фрзбі
25	Кф200i2	Фрпзп; Фрпфз; Фрпд; Фрпфм; Фрпнв; Фрпзд	Фрспз	Фрбвд; Фрбво	Фрзфд; Фрзбі

Сумарне значення представлених показників може бути використане для наближеної оцінки рівня операційного ризику банку. Його основне призначення – відігравати роль «червоного ліхтаря», який запалюється у разі перевищення прийнятної межі. Визначення цієї межі поряд з іншими, більш детальними та точними заходами з оцінки операційного ризику, потрібно проводити, спираючись на більш складні методики, зокрема на згаданий раніше бійсовський підхід. Крім того, для зменшення рівня суб'єктивності у визначенні відношень між інцидентами та причинними факторами в розрізі складових операційного ризику, доцільним буде використання консультативної експертної системи, що діє на основі розширеної бази знань експертів з управління операційним ризиком банківських установ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Моделювання оцінки ризиків використання банків з метою легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму : монографія / С. О. Дмиров, О. В. Меренкова, Л. Г. Левченко та ін. ; під заг. ред. О. М. Бережного. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 75 с.
2. Д'яконова І. І. Удосконалення банківських операцій і попередження ризиків як умова зміцнення банківської системи України : монографія / І. Д'яконова. – Суми : Університетська книга, 2007. – 88 с.
3. Івченко І. Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : навч. посіб. / І. Івченко. – К. ЦНЛ, 2007. – 334 с.
4. Игнатов А. В. Оценка и управление банковскими рисками : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.10 / А. В. Игнатов. – Абакан, 2002. – 153 с.
5. Правила організації статистичної звітності, що надається до Національного банку України [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України від 19.03.2003 р. № 124 станом на 1 січня 2008 р. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1030.1286.0>.
6. Система оцінки ризиків [Електронний ресурс] : методичні вказівки з інспектування банків Правління НБУ. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1045.5669.1&nobreak=1>.

УДК 336.77:339.5

СУЧАСНА ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО ФІНАНСУВАННЯ ЕКСПОРТУ В УКРАЇНІ

Н. Ю. Салій

Складна ситуація на міжнародних товарних ринках, спричинена світовою фінансовою кризою, тому слід поєднати зусилля українських банків і підприємств у підвищенні конкурентоспроможності останніх. У сучасних умовах поряд із ціною та якістю продукції суттєвим фактором, що сприяє проникненню вітчизняних товарів на зарубіжні ринки, є кредит, який у тій чи іншій формі надається експортерам. З іншого боку, у вітчизняних банків, які мають значну частку пасивів, залучених в іноземній валюті, відповідно до чинних нормативних актів поки що немає іншого варіанта

використання цих коштів, аніж кредитування підприємств, які мають валютну виручку.

Отже, особливої актуальності набуває дослідження теоретичних аспектів і аналіз практичного застосування різноманітних банківських інструментів фінансування, які дозволяють суб'єктам господарювання збільшувати обсяги продажу та розширювати зовнішні ринки збуту, економно витрачаючи власні кошти та зменшуючи ризик несплати з боку покупців.

Проблеми сутності та методів банківського фінансування зовнішньоекономіч-